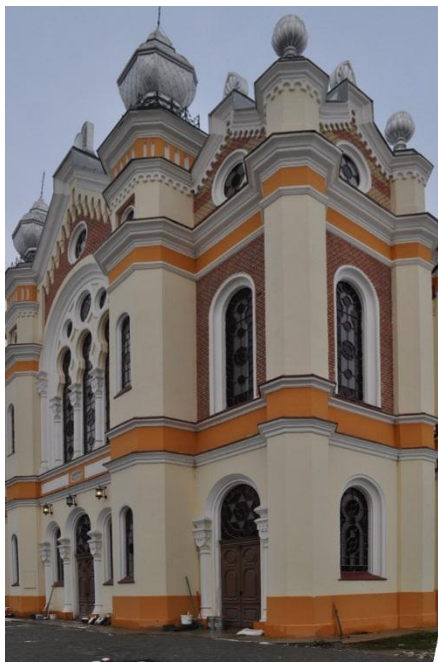

Szatmári emlékek

Már az 5776. zsinagógai év közepén elhatároztuk, hogy a zsidóság külhoni emlékeinek megismerését Erdélyben folytatjuk. Az időpont meghatározásával azonban komoly gondjaink voltak.

A felújított ortodox zsinagóga Nagyváradon.

A nyári időszak nem igazán megfelelő közösségi programokra, másrészt az őszi ünnepek kései időpontja jelentősen behatárolta az utazás kezdetét. Így aztán november közepére esett a választás. Ez a dátum viszont sokakat visszatartott a jelentkezéstől, mondván, hogy hideg lehet és talán hó is fedi a bérceket, mire odaérünk.

Látogatás a nagyváradi ortodox zsinagógában.

De így is egy több mint harmincfős, lelkes csapat vágott neki a Kolombuszéval össze nem hasonlítható, de számunkra jelentős felfedező útnak Nagyváradon, Szatmárnémetiben és Nagybányán.

Zsidó közösségi ház kultúrterme, Nagyváradon.

Mindhárom városban a helyi zsidó hitközség vezetői és néhány tagja sokat segített az előkészítésben, s legalább annyit a lebonyolításban. Ők mutatták meg a zsinagógákat és más zsidó emlékhelyeket.

Nagyváradon láttuk a múltat, a jelent és a jövőt: ugyanis azon túl, hogy gyönyörködtünk a felújított ortodox zsinagógát, láttuk a közösségi élet helyszíneit: a kultúrtermet, a szociális étkezdét és a gyermekek körpontját. Ilyesvalamire vágyunk a Csákyban.

A közösségi ház emeleti részén „kölyökbolygó” és informatika terem.

A Zsidó Községi Központ területén áll a Kis Zsinagóga, amelyet 1908-ban építettek fel. Sas Chevra zsinagóga néven ismeretes, a mindennapi összejöveteleknek, imádkozásnak biztosít helyet.

A nagyváradi Neológ Zsinagóga 1878-ban épült fel. Több mint ezer személy feletti a befogadóképessége, nagyméretű orgonával rendelkezik. A keleties mór elemekkel díszített épületet a nagyváradiak mint Cion Templomot ismerik.

Ortodox „Kis” zsinagóga, Nagyváradon

1870-ben Nagyváradon is megalakult a neológ hitközség. Az ortodoxhoz képest kis hitközséghez mintegy 200 család tartozott, többnyire a város gazdagabb polgárai. 1920-tól a deportálásig Nagyváradon megszakítás nélkül működött a neológ zsidó líceum és az ortodox főgimnázium. 1925-ben a neológ líceumban betiltották a magyar nyelven folyó oktatást.

Nagyvárad neológ zsinagóga a Körös partján.

A neológ zsinagóga kupolája.

Szatmárnémetiben a hitközség 1842-ben alakult meg. 1858-ban felépült az első zsinagóga, majd néhány év múlva megnyílt a mikve is.

A 20. század elején a szatmárnémeti hitközség egyike volt Erdély legnagyobb közösségeinek. talmud-tórájában több száz gyerek tanult. Hhúsz kisebb-nagyobb imaház működött a városban, amelyekben különböző egyletek tagjai vagy haszidok imádkoztak.

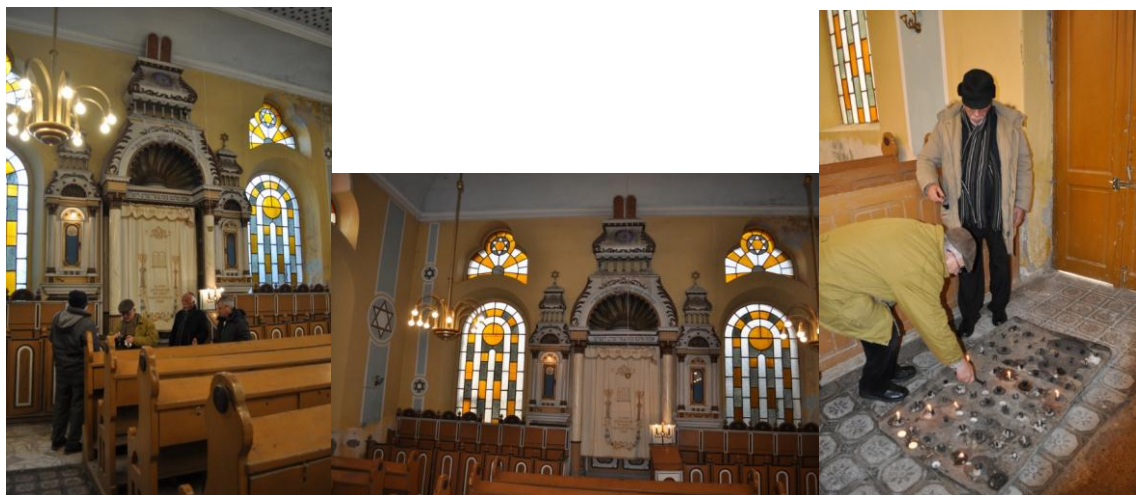
A szatmárnémeti ortodox zsinagóga és Talmud Tóra imaház

A felújításra váró zsinagóga.

A Talmud Tóra imaház előtérből és liturgikus térből álló épület. A keleti falban helyezkedik el az oszlopokkal és díszített, hármastagolású tóraszekrény. A belső falak díszítése egyszerű, okkersárga oldalfalakkal és festett üvegablakokkal.

Szatmárnémetiben a 20. század elején sok haszid zsidó élt. Külön imaházat és mikvét nyitottak. 1921-ben a jesivában hozzávetőleg 400 diák tanult.

Szatmárnémeti Talmud-Tóra imaház. Emlékmécses gyújtása az imaházban.

A híres szatmári Teitelbaum dinasztia rabbija 1944-ben először Jeruzsálemben, majd 1947-ben New Yorkban újjászervezte haszid udvarát. Napjainkban a rendszeresen érkeznek Magyarországra, a Sátorlajújhelyi és a Bodrogkeresztúri csodarabbik sírjaihoz.

Nagybánya zsinagóga.

A Szatmárnémetiben és Nagybányán látottak és hallottak – az maga a csoda. A Soa előtt egy többtízezres zsidó közösség – mára néhány tucat fennmaradt tagja hihetetlen erőfeszítéssel tartja fenn a zsidóságot. Tóráik vannak, de nincs, aki olvassa őket. Héberül általában nem beszélnek, még nem is olvasnak, így az imádkozás fonetikusán román nyelvre átírt könyvekből történik. De legalább a hívek rendszeresen, főként péntek esténként összejönnek. Az ünnepeket megtartják. S gondoskodnak több mint száz temető rendben tartásáról.

Tóraszekrény és tóraolvasó Nagybányán.

Nagyon sokkoló volt az a látvány, amely Nagybányán a zsinagógában fogadott bennünket: a rabbiszék felett, azon a táblán, amely a heti szakasz címét mutatja, egy dupla szakasz neve és az a dátum, amely a zsidók elhurcolása előtti szombatot örökíti meg. Vagyis a legutóbb a zsinagógában felolvasott tórai részlet és az olvasás hónapja: 1944.....

De a romániai magyar zsidóság emlékein túl alkalmunk volt Koltón Petőfi és Szendrey Júlia románcának helyszínét, és más irodalmi személyiségek (pl. Jókai) emléktárgyait megsejmlélni. És mindezt nagyon szép természeti környezetben.

Koltói Petőfi emlékház

Hazafelé, ha percekre is megálltunk Debrecenben, ahová az útviszonyok miatt jelentős késéssel érkeztünk. Nagyon szépen felújított két zsinagógát láttunk, az orthodoxot és a neológot. Ez utóbbi multifunkcionális feladatokat lát el: a leggyakrabban kulturális események színhelye, de vallási célokra is kiválóan alkalmas: így bar micvókat, esküvőket tarthatnak ott. .

Debrecen, Kápolnás utcai és Pásti utcai zsinagógák.

Összességében a kirándulás elérte a célját: sok érdekes zsidó emlékekkel ismerkedhettek meg a csoport tagjai. És még az időjárás is kegyes volt hozzánk. Nulla fok körüli hőmérsékleten – és napsütéses, tiszta időben élvezhettük a vallási és világi látnivalókat.